

Claire. Actorul G. Gridănușu a pornit, așa spune, de la nivelul figurației, desprinzându-se treptat, și izolându-se totodată, spre a-și consuma drama la o vibrație superioară și cu o interiorizare care l-a împiedicat, în cea mai mare măsură, să cadă în melodramă. El a izbutit astfel să facă înțeles universalul de gânduri pe care nimeni dintre gille-nezi nu-l mărturisește, dar pe care spectatorul trebuie să-l discearnă: oroarea față de condiția omului sub domnia banului. Desigur, Gridănușu nu s-a lipsit uneori de accentele veltuste care învăluiesc și însoțesc foarte comod o autentică melodramă, și l-am putut surprinde, ce-i drept destul de rar, în mici recitative cantabile pe câte o replică ce nu avea nevoie, totuși, decît de sobrietate, inteligență și simplitate. În acest sens, cred că ar fi deajuns să pomenesc scena plimbării prin pădure în automobilul fiului său, proa-

sapătenea scăpătat de emancipat. Dar asemenea scăpări nici nu puteau lipsi, dacă ne gîndim cît de diferită este factura de teatru pe care o cere un text de Dürrenmatt, neobișnuit și solicitînd în mod obositor luciditatea.

Restul colectivului de interpreți își împarte cu tot dreptul meritul unei colaborări pline de devotament la realizarea unui prețios experiment de teatru.

Nu-mi plac enumerările convenționale. De aceea, nici nu vreau să scot în evidență cîteva nume în dauna celorlalte. Aș fi nedrept. Un singur lucru aș vrea să spun: că, în măsura în care cei mai mulți dintre interpreți au răspuns unor comenzi rezizorale (și au răspuns prompt și disciplinat), onoarea colectivului a fost salvată și teatrul din Brașov se poate mindri cu un spectacol puțin obișnuit.

Mircea Alexandrescu

TEATRUL TINERETULUI

„ACUZAREA APĂRĂ” de Ștefan Berciu

Data premierii: 4 iunie 1963. Direcția de scenă: Constantin Codrescu. Decoruri și costume: Elena Siniurad Munteanu. Distribuția: Eugenia Eftimie (Judecătorea); Ion Cosma (Acuzarea); Gh. Vrinceanu (Apărarea); Dinu Ianculescu și Constantin Codrescu (Dr. Costea); Ion Manta (Dr. Teodor Ulmu); Nicolae Pomoje și Ion Gh. Arcudeanu (Mihai Ulmu); Doina Tuțescu (Dr. Adela Jînga); Doina Șerban și Tatiana Tereblecea (Liliana Stanciu); Emilia Manta (Victoria Pop); Constantin Lipovan și Jean Lorin (Profesorul Vlad Doreanu); Constantin Cristescu (Petre Lefescu); Marin Constantin (Marin Prodan); Nic. Făgădaru (Dr. Tănăsescu Dumitru); Luluca Bălălu (O fată).

Recenta lucrare dramatică a lui Ștefan Berciu, *Acuzarea apără*, este — prin mijloacele folosite, construcție dramatică și acțiune — înrudită cu piesele sale anterioare *Cine a ucis?* și *Oameni și umbre*, înscriindu-se, într-o mai mare sau mai mică măsură, în cadrul unei aceleiași specii — piesa-anchetă. Autorul încearcă să înnoiască această modalitate, conferind povestirilor sale dramatice un conținut uman și social corespunzător idealurilor noastre etice de azi. Deloc tributar tiparelor folosite de literatura polițistă burgheză, în care se insistă asupra descriției obiectiviste a furtului sau asasinatului (suplinind parcă lipsa unor manuale de tehnică pentru infractori), sau în care se exploatează filonul de senzațional într-o narație copioasă a descoperirii, urmăririi și prinderii unui ucigaș, Ștefan Berciu elimină din desfășurarea dramatică elementele naturaliste și de senzație. El ia drept *pretext* și drept *consecință* comiterea unei crime, fără a solicita atenția spectatorului asupra mecanis-

mului ei, fără a-l pune în fața unui test de perspicacitate pentru a face un pronostic, cu cît mai multe șanse de cîștig, asupra criminalului (în ciuda faptului că prima sa piesă se intitulează *Cine a ucis?*).

Dincolo de filele dosarului pe care autorul îl răsfoiește, de depozițiile martorilor, consemnate sec într-un proces-verbal, dincolo de reconstituirile judiciare, el știe să descopere biografia și fapte ale căror semnificații depășesc aria cazului în speță. Din toate piesele sale, se desprinde limpede intenția de a educa în spiritul devotamentului față de legalitatea populară, față de patrie, în spiritul răspunderii colective pentru o înaltă ținută civică și morală.

Autorul se exprimă cu claritate și concizie, știe să sugereze prin cîteva replici un personaj, să construiască o acțiune dramatică subordonată unei logici foarte severe, să conducă acțiunea într-un crescendo bine susținut. Firește, nu putem trece cu vederea, în același

timp, și unele necajuri, pe care le-am constatat mai cu seamă în primele sale piese. Mai întâi, preocuparea puțin constantă de adăncire a caracterelor, din care pricină unele personaje rămân la stadiul de schiță, sau abuzul de retrospective care devin uneori obositoare.

În *Acuzarea apărâ*, asasinul este cunoscut — chiar dacă nu cu certitudine — încă de la început. El se și află în boxa acuzaților. Firul reconstituirilor prilejuite de judecarea procesului dezvăluie destinul tinărului Mihai Ulmu, deruta morală la care l-au împins preceptele unei ideologii străine societății noastre. Un filozofard blazat, care trece sau vrea să treacă drept un visător, doctorul Costea, strecoară pe nesimțite în sufletul lui Mihai neîncrederea în oameni, în dragoste, în prietenie, negarea oricărei valori umane, negarea adevărului, filozofia singurătății și a evaziunii din realitate. O filozofie reacționară, pe care personajul o servește, ori de câte ori are prilejul, în ambalajul atrăgător al unor subtile citate extrase din antici sau moderni. Lipsit de afecțiunea și înțelegerea tatălui său, Mihai îl acceptă în rolul de mentor pe doctorul Costea și, sub influența nefastă a acestuia, dezorientat, cu idealurile și credințele zdruncinate, apucă un drum greșit, ajungând la un pas de sinucidere. Pentru salvarea lui Mihai intervin însă adevărații săi prieteni, școala și — în instanță — reprezentanții justiției.

Piesa reprezintă un pas înainte al autorului spre lărgirea tematicii abordate pînă acum. Este interesantă adu-

șoarea în dezbatere a ideii responsabilității întregii noastre societăți în educarea morală a tinerei generații, ideea înaltului umanism al principiilor de viață socialiste oglindite în relațiile dintre membrii acestei societăți, idee ce servește o replică puternică, categorică, ideologiei profund reacționare, anti-umane, al cărei exponent în piesă este doctorul Costea. Drama lui Mihai Ulmu este bine surprinsă, amplu dezvăluită și concludentă în ce privește cauzele care au generat-o. O ușoară tentă de livresc știrbește, într-o oarecare măsură, autenticitatea personajului doctorului Costea, iar funcția ilustrativă a altor personaje, neincluse organic conflictului, cu un rol pasiv, ar fi putut fi evitată. Autorul nu a putut renunța nici de astă dată la un anume tehnicism scenic — dovadă numărul impresionant de retrospectii, evident justificate, dar care creează prea multe suspensii.

Caracterul de dezbatere publică al piesei a reținut atenția regizorului Constantin Codrescu, semnatarul direcției de scenă, care a dat spectatorului iluzia că se află într-o sală de judecată, înlăturînd orice barieră între scenă și sală. Spectacolul se joacă, de aceea, fără cortină și are drept unic decor câteva elemente care sugerează o sală de tribunal, bine surprinsă în sobrietatea ei caracteristică de scenografa Elena Simirad Munteanu. În scenele de retrospectie însă, cele câteva scaune, care se dispun în fel și chip, nu sînt apte să realizeze o atmosferă favorabilă de joc

Scenă din spectacol

pentru actori, iar absența totală a elementelor de recuzită și mimarea unor acțiuni scenice, ca într-un exercițiu de conservator, au fost supărătoare. Din această cauză, în unele secvențe din planul reconstituirilor, înfruntările dintre personaje n-au avut tensiunea dramatică cuvenită.

În ce privește compunerea personajelor, s-a întrevăzut, și de astă dată, o muncă cu actorul foarte aplicată din partea regizorului, ale cărei rezultate au fost în cele mai multe cazuri demne de luat în seamă.

Laturile contradictorii ale caracterului doctorului Ulmu au fost prezentate de Ion Manta cu o precizie și largă cuprindere a rolului. Lipsa de înțelegere, brutală aproape, pe care doctorul Ulmu o arată fiului său a apărut, în interpretarea lui Ion Manta, nu ca o consecință a unui temperament dificil de stăpinit, ci izvorind din reminiscențele unei învechite concepții de educație, pe care acesta și-o va supune în cursul dezbaterilor unui aspru examen critic. Foarte firesc s-a înscris în contextul spectacolului — ca urmare a răbufnirii concepțiilor de viață învechite ale doctorului Ulmu — începutul destrămării suflatești a fiului său Mihai, a cărui evoluție Ion Gh. Arcudeanu a urmărit-o într-o interpretare ce se distinge înainte de toate prin sinceritate. Alături de el, prin tot ceea ce face, dar parcă totuși nu destul de apropiată suflatește, a fost Liliana, în interpretarea Doinei Șerban — un înger păzitor cam rigid și cu înclinații spre di-

dacticism. În rolurile reprezentanților justiției, care au cerut din partea interpreților eforturi de atenție și încordare deosebite (o prezență efectivă în scenă de-a lungul întregii desfășurări a procesului), Eugenia Eftimie (Judecătoarea) a condus cu autoritate dezbaterile, iar Ion Cosma (Acuzarea) a intervenit cu promptitudinea impusă de rol în momentele culminante ale piesei. Gheorghe Vrînceanu a realizat o studiată compoziție a unui avocat, cinstit în fond, ce-și apără clientul atîta vreme cît îl consideră nevinovat, schițînd o ușoară ironie în momentele cînd se admiră în oglinda perorațiilor sale. Emilia Manta a subliniat bunul-simț al Victoriei Pop, într-un rol de mică întindere.

De la omul aparent cinstit, care e gata să treacă drept o victimă a unei erori judiciare, de la calmul firesc pe care îl aduce eșafodajul, abil construit, al alibiului la agitația greu reținută și la bravada cinică din final, atunci cînd se vede descoperit, Constantin Codrescu (în dr. Costea) a cuprins o largă gamă interpretativă, descoperind treptat caracterul personajului. Actorul a armonizat bine cele două planuri ale rolului: acela al acuzatului din boxă și celălalt, al reconstituirilor; a știut să dea o notă de farmec care să justifice seducția pe care a exercitat-o asupra lui Mihai Ulmu și să arunce un vâl ușor asupra insinuărilor permanente pe care le face, evaziv și cu zeci de retractări și scuze.

Ilie Rusu

TEATRUL „C. I. NOTTARA“

„UNCHIUL VANIA“ de A. P. Cehov

Data premierii : 26 aprilie 1963. Regia : Ion Olteanu. Decoruri : Mircea Marosin. Costume : Olga Scorțeanu. Distribuția : Aurel Rogalski (Aleksandr Vladimirovici Serebriakov) ; Eugenia Bădulescu și Getta Cibolini (Elena Andreevna) ; Liliana Tomescu și Maria Gheorghiu-Săniutea (Sofia Aleksandrovna-Sonia) ; Angela Teodorescu (Maria Vasilievna Voinițkaia) ; George Constantin (Ivan Petrcvici Voinițki) ; Ludovic Antal și Mircea Angheliescu (Mihail Lvovici Astrov) ; Mihai Herovianu (Ilia Ilici Teleghin) ; Jeni Argeșanu și Tamara Vasilache (Marina) ; Ilie Traian (Argatul).

După *Trei surori* la Național și *Livada de vișini* pe scena fostului Teatru Municipal, publicul Capitalei noastre n-a avut, timp de cîțiva ani, prilejul să se întâlnească cu înfruchiparea scenică a vreuneia dintre tulburătoarele opere cehoviene. Este deci explicabil interesul cu care a fost așteptată premiera *Unchiului Vania* la Teatrul „Not-

tura“ — cu atît mai mult cu cît această operă culminantă a creației cehoviene invită la elaborarea unui spectacol de idei profund actual, depășind nivelul simplei compuneri de atmosferă și caractere.

Spectacolul, pus în scenă de Ion Olteanu, vădește intenția de a exprima conflictul de idei al piesei, neîmpiedi-